

Till: Miljödepartementet
Attn: Ansi Gerhardsson
103 33 Stockholm

Förslag från Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, på förändringar i förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, finansieringsförordningen

Föreningen Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, erhåller sedan 2005 medel ur kärnavfallsfonden för att kunna delta i samrådet inför en ansökan om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle och för att kunna yttra sig över ansökan. Ursprungligen var möjligheten för organisationer att erhålla medel ur fonden en fyraårig försöksverksamhet. Efter en utvärdering av Statskontoret som genomfördes 2008 förlängdes organisationers möjlighet att erhålla och använda medel till 12 månader efter det att miljödomstolen har kungjort en ansökan om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle.

Sedan stödet till föreningar infördes 2005 har det belopp som totalt kan erhållas per år av organisationer varit 3 miljoner kronor. En organisation kan maximalt erhålla 2,5 miljoner kronor. Dessa belopp ändrades inte i samband med att stödet förlängdes 2008.

MKG vill med denna skrivelse föreslå att förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, finansieringsförordningen, ändras i två avseenden. För det första är den tidsgräns som nu gäller alltför snävt satt för att organisationer ska kunna delta under hela den uppskattade yttrandetid som kommer att finnas efter det att en ansökan om ett slutförvarssystem lämnas in till Strålsäkerhetsmyndigheten och Miljödomstolen. MKG föreslår att tidsgränsen antingen tas bort helt, eller att den relateras till tidpunkten då Regeringen tar ett beslut om tillåtlighet eller ej för ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle.

För det andra behöver beloppet som kan sökas av organisationer höjas för att kompensera för kostnadshöjningar som ägt rum sedan 2005 och för att

täcka det ökade behov av medel som behövs för att granska och yttra sig över ansökan. MKG föreslår att beloppet som kan sökas höjs till 4 miljoner kronor. Samtidigt föreslår MKG att gränsen för hur mycket en organisation kan erhålla tas bort.

Juridisk bakgrund

Enligt 4 § 9 stycket i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, finansieringslagen, ska medlen i kärnavfallsfonden även täcka kostnader för stöd till ideella föreningar för insatser i samband med frågor om lokalisering av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.

Enligt 32 § i förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, finansieringsförordningen, får Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, fatta beslut om utbetalning av högst 3 miljoner kronor per kalenderår till ideella föreningar, varav högst 2,5 miljoner kronor till en förening som ersättning för kostnader för att delta i samrådsförfaranden enligt 6 kap. miljöbalken eller 5 b § tredje stycket lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och yttra sig enligt 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken över ansökan om tillstånd och miljökonsekvensbeskrivning för en anläggning för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle, samt kostnader för att kunna följa och bedöma frågor som rör slutförvaring av använt kärnbränsle och slutförvaringens påverkan på människors hälsa eller miljön. Enligt samma § får stödet inte avse insatser som föreningen gör efter att tolv månader har förflutit från det att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts enligt 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken.

Förändring av tidpunkten som fondmedel senast kan användas

Efter det att utvärderingen av möjligheten för organisationer att erhålla medel ur kärnavfallsfonden genomfördes av Statskontoret 2008 togs ett beslut om att införa en borte gräns för hur länge medel ur fonden skulle få användas. Gränsen sattes till 12 månader efter det att miljödomstolen kungör en ansökan eller miljökonsekvensbeskrivning om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, ansåg i sitt remissyttrande över Statskontorets utvärdering att om det skulle sättas en tidsgräns för stödet över huvud taget borde den sättas till tre kalenderår efter det att miljödomstolen kungör en ansökan. Nu när tidpunkten för ansökan närmar sig menar MKG att den nuvarande gränsen inte ger organisationer tillräckliga möjligheter att delta i de yttranderundor som kommer att följa på inlämnandet av ansökan. Dessutom finns den en osäkerhet i när domstolen kommer att kungöra ansökan i relation till när ansökan lämnas in.

MKG har uppfattat att skälet till att det finns en tidsbegränsning överhuvudtaget i förordningen, i stället för att som är fallet för stöd till kommuner är upp till regeringen att avveckla stödet vid behov, skulle vara en omotiverad syn att medlen i kärnavfallsfonden är kärnkraftsindustrins medel och att de därför tillhör sökanden. Därför skulle enligt denna syn en

tilldelning av medel till organisationer som kan bli sakägare i målet rörande ett slutförvar för använt kärnbränsle på ett orättmätigt sätt bekosta motståndarens utgifter vid exempelvis en huvudförhandling. MKG menar att detta är en orimlig tolkning av äganderätten till medlen ur fonden. Medlens användning regleras fullt ut av Regeringen genom finansieringslagen och finansieringsförordningen. Medlen tas ut som en avgift per kWh kärnkraftsel som produceras i kärnkraftverken och avsikten med detta tillvägagångssätt är att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer att kärnavfallet från kärnkraftdriften kan omhändertas på ett långsiktigt säkert sätt. Att medlen skulle vara kärnkraftsindustrins efter det att de betalats in till fonden är inte ett rimligt betraktelsesätt. Därmed kan tidpunkten för när stöd till organisationer ur kärnavfallsfonden bör upphöra sättas oberoende av denna frågeställning.

MKG menar att det är fullt rimligt att organisationer behandlas på ett liknande sätt som kommuner vad gäller att sätta en tidsgräns för stöd ur kärnavfallsfonden. Då skulle helt enkelt den nuvarande tidsbegränsningen tas bort och det skulle vara upp till Regeringen att i framtiden besluta om ett upphörande av stödet.

Om det ändå ska vara en tidsbegränsning bör denna sättas så att organisationernas möjlighet att delta vid prövningen av en ansökan om ett slutförvar för använt kärnbränsle inte begränsas på ett orimligt sätt. I slutskedet av samrådet inför en ansökan om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle har kärnavfallsbolaget SKB vägrat att lämna ut ett fullgott samrådsunderlag med hänvisning till dokument som kommer att bifogas ansökan (säkerhetsanalysen SR-Site och två dokument om metodvalet och platsvalet). Detta innebär att det kommer att bli omfattande rundor av yttranden i prövningarna av ansökan. Eftersom Strålsäkerhetsmyndigheten förväntas ta 2-3 år på sig att granska ansökan innebär detta att hanteringen av frågor som rör långsiktig miljösäkerhet i Miljödomstolen inte kommer att ske förrän efter en betydande tid. Att organisationer endast skulle ha tillgång till medel ur kärnavfallsfonden under en begränsad tid av miljöprövningen som är fallet med nuvarande förordningstext är inte en ändamålsenlig situation. MKG menar att det i så fall vore bättre, om en tidsgräns överhuvudtaget ska finnas, att knyta denna till ett kommande regeringsbeslut om tillåtlighet. På så sätt kan organisationer delta i miljöprövningen av en tillåtlighetsansökan så länge den hanteras av Strålsäkerhetsmyndighet och Miljödomstol.

Förändring av belopp

Mellan 2005 och 2010 har ingen förändring gjorts av det belopp som per år kan sökas av organisationer ur kärnavfallsfonden. Detta till skillnad från det belopp som kommuner kan söka, ett belopp som med ökat med tiden. Det är på motsvarande sätt motiverat att även de belopp som kan sökas av organisationer höjs för att kompensera för de kostnadsökningar som tillkommit sedan 2005. Dessutom så ökar organisationernas behov av medel i samband med att ansökan förväntas lämnas in. Ökade resurser behövs för att förbereda för och ta fram yttranden över ansökan om tillstånd

och miljökonsekvensbeskrivning för en anläggning för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle. Behovet har ytterligare ökat genom att kärnavfallsbolaget SKB har avslutat samrådet utan att samråda om den säkerhetsanalys, det dokument som motiverar platsvalet och det dokument som motiverar metodvalet som ska bifogas ansökan. Det senaste samrådsunderlaget för dessa viktiga frågor kom 2006 och mycket har hänt sedan dess i olika frågor utan att SKB har uppdaterat underlaget. Bolaget motiverar att det avbryter samrådet utan att samråda om preliminära versioner av de ovan nämnda dokumenten med att det kommer att vara möjligt att yttra sig i samband med prövningen av ansökan. Detta innebär att relativt stora mängder ny information ska granskas under en relativt kort tid.

MKG menar att det är rimligt att det totala beloppet som kan sökas av organisationer ur kärnavfallsfonden höjs från 3 miljoner kronor till 4 miljoner kronor per år. Samtidigt bör den omotiverade gräns för hur mycket en förening kan tilldelas tas bort.

Sammanfattningsvis menar Föreningen Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, att:

- 1. Tidsgränsen för hur länge organisationer kan erhålla stöd ur kärnavfallsfonden antingen tas bort helt, eller att den relateras till tidpunkten tar Regeringen tar ett beslut om tillåtlighet eller ej för ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle.**
- 2. Det totala beloppet som kan sökas av organisationer ur kärnavfallsfonden höjs från 3 miljoner kronor till 4 miljoner kronor per år. Samtidigt tas gränsen för hur mycket en förening kan tilldelas bort.**

Bästa hälsningar,

Kenneth Gunnarsson

Johan Swahn

Ordförande, MKG

Kanslichef

070-246 54 60
avfallskedjan.se

070-467 37 31
johan.swahn@mkg.se

Kopia: Strålsäkerhetsmyndigheten
Kärnavfallsrådet
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Regionförbundet i Kalmar län
Regionförbundet i Uppsala län
Oskarshamns kommun
Östhammars kommun
Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB